

VI. SİVAS HALK ŞAİRLERİ BAYRAMI VE GERİDE BIRAKTIKLARI*

Doğan KAYA

Ülkemizde âşık bayramının ilki ve ikincisi Sivas'ta yapılmıştır. Mecburî hizmet için 1930'da Sivas'a gelen öğretmen Ahmet Kutsi (Tecer), burada Sivas Lisesi edebiyat öğretmeni Vehbi Cem (Aşkun) ve müzik öğretmeni Muzaffer (Sarisözen) ile tanışır. Ahmet Kutsi, önce Halk Şairlerini Koruma Derneğini kurar ve başkanlığına Belediye Başkanı Hikmet (Işık) Bey'i getirtir. Halk türkülerinin, hikâyelerinin ve âşıklarının harman olduğu Sivas'ta derneğin tüzüğünde de yer aldığı gibi derhal bir âşık bayramı programı yapmayı düşünür ve I. Sivas Halk Şairleri Bayramı adıyla 5-7 Kasım 1931'de programı gerçekleştirir. Halkın oldukça ilgi gösterdiği Âşık Bayramına; *Revanî, Meslekî, Suzanî, Süleyman, Karslı Mehmet, Müştak, Yarım Ali, Talibî, Yusuf, San'atî, Ali* gibi âşıklar katılır. Üç gün süren bayram sonrası Tecer, iştirak eden âşıklara *Halk Şairi* olduklarına dair bir kâğıt verir. Bu belge, gezici âşıklara gittikleri yerlerde çok kolaylıklar sağlar.

II. Halk Şairleri Bayramı, 30 Ekim 1964'te General Fuat Doğu'nun önderliğiyle gündüz ve gece olmak üzere iki program olarak gerçekleştirildi. Bu bayrama tamamı Sivaslı olan *Dertli Haydar Özdemir, Seyit Türk, Ali Akış, Veysel Cehdi Kut, Ali İzzet Özkan, Baharözlü Feryadî, Ali Sultan, Dardiment, Veysel Şatroğlu ve Hamit Şeker* katıldı.

Sivas'ta bu bayramdan sonra muhtelif tarihlerde adına bayram denilmese de bayram niteliğinde başka faaliyetler de oldu.

Bu tarihten sonra Sivas'ta 1967'de TCDD sinema salonunda kalabalık bir âşığın katıldığı şenlik yapıldı. Ben o sırada 15 yaşında idim ve şenliği izleyen şanslı kişilerden biriydim. Programı rehmetli halkbilimci İbrahim Aslanoğlu sunmuştu. Bayrama başlıca şu âşıklar katılmıştı: *Âşık Veysel, Bekir Kılıç, Dardiment, Haydar Aslan Seyit Yalçın, İcazet, Sefil Selimî, Sanatî, Şevki Esen, Veysel Cehdi Kut*. Programa ait hatırladıklarım her çıkan şiirini okudu veya sazı ile türküsünü icra etti. Veysel'in birisi devamlı terini sildi. Kadın şair *Âşık Dardiment* de diğerleri gibi sahneye çıktı, bir sandalyeye oturdu, ancak Aslanoğlu'nun bütün ısrarlarına rağmen -utandığından- ağzından bir tek kelime çıkmadı ve geldiği gibi sahne gerisine gitti. O geceye ait hatırladığım bir başka husus da herhangi bir âşık karşılaşması yapılmamış olması idi.

Bir başka faaliyet de 23 Haziran 1969 Salı günü saat 21. 00'de Esen Sinemasında yapıldı. Bunu o tarihlerde Abdülkadir Hergüner'in yayımladığı 24 Haziran 1969 tarihli Hizmet Gazetesinden öğreniyoruz. "Âşık Gecesi" adı ile Milliyetçi-Toplumcu Yüksek Talebe Derneğince düzenlenen geceye katılmak isteyenler bilet alarak katılmışlardır. Verilen ilânlarda şu ibare vardır: "Biletler Esen Sinemasından, İslâm Kitabevinden, Omay sineması karşısındaki elbise

* Yayımlandığı yer: *Kültür Çağlayanı*, S. 15, Temmuz-Ağustos 2012, s. 7-11.

temizleyicisi Mehmet Özgür'de satılmaktadır." Geceye katılan âşıkların başlıcası şunlardır: *Ali İzzet, Âşık Veysel, Devranî, Fadime Teyze (Fatma Oflaz-Derdiment), Feryadî, Feymanî, Hasan Yüzbaşıoğlu ('Mihmanî), Hüdaî, İsmet Namlı, Selmanî.* F-Gece ile ilgili olarak Tokatlı Selmanî şu şiiri yazmıştır:

Gelecek

Âşıklar gecesine bu akşam
Önce **Âşık Veysel** mihman gelecek
Hüdaî der ben aşk ile savaşam
Ona rakip **Âşık Feyman** gelecek

Hasan Yüzbaş'oglu devranı bize
Ali İzzet Özkan da karışır söze
Hemen hazır durur Fadime Teyze
Âşıklar anası sultan gelecek

İsmet Namlı ile **Âşık Feryadî**
Sivas'ta meşhurdur bunların adı
Âşıklar dalmaya derya aradı
Katre katre bahr u umman gelecek

Söz ile yapılır aşkın güreşi
Meydanda tanımaz kardeş kardeşi
Nice âşıklarla etmiş savaşı
Tokat'tan da **Âşık SELMAN** gelecek

Bir başka faaliyet de 21 Şubat 1972 günü, saat: 19.00'da TCDD Sinema Salonunda yapılmıştır. Geceyi "Sivas Âşıklar Bayramı" adı ile Sivas Halkevi düzenlemiştir. Hazırlanan davetiyede yer alan cümle şöyledir: "Halk Saz Ozanları Türküleri Şenliği ve Ozanlar Yarışması- Halkevlerinin 40. Kuruluş yıldönümü nedeniyle düzenlediğimiz halk saz ozanları türküleri şenliği ve ozanlar yarışmasına onur vermenizi dileriz. Sivas Halkevi Yönetim Kurulu." Geceye şu âşıklar katılmışlardır: *Ali Sultan, Çobanoğlu, Fuat Ağapınar (Efkarî), İsmet Namlı, Reyhanî, Sabri Saraydın, Sarıcakız, Şeref Taşlıova, Vahap Kocaman, Ziya Başer.*

Sivas'ta âşıkların sanatlarını icra etme imkânı bulabildikleri bir diğer program, Belediye Başkanı Osman Seçilmiş'in önderliğinde Sivas Belediyesince 14. 5. 1991 günü Kültür Merkezinde yapılmıştır. Bu gecede ise *Çobanoğlu, Gülhanî, Gülşadî, İsmetî, Kul Gazi, Sefil Selimî, Şeref Taşlıova* gibi âşıklar sanatlarını icra etme imkânı bulabilmişlerdir.

Yıllarca ara verilen âşık programları 2007'de Sivas Valisi Veysel Dalmaz'ın önderliğinde Sivas Fasil Heyeti Âşıklar ve Halk Oyunları Derneğinin (SİFAHOD) düzenlediği ve III. Sivas Âşıklar Bayramı adı altında tekrar başlatılmış ve bu gelenek yine SİFAHOD'un düzenlemesiyle bu güne kadar yapılagelmiştir.

Bayramlar sırasıyla 2-4 Kasım 2007 günlerinde SİFAHOD tarafından 3. Sivas Âşıklar Bayramı; , 5-8 Kasım 2009'da 4. Sivas Âşıklar Bayramı; 7-7 Kasım 2010'da 5. Sivas Âşıklar Bayramı; 22-24 Eylül 2012 tarihlerinde de 6. Sivas Âşıklar Bayramı gerçekleştirilmiştir. Bu arada 30 Kasım- 2 Aralık 2008 günlerinde Sivas'ta Kültür Bakanlığınca "Halk Ozanları Sivas Buluşması" adı altında şölen ve panel yapılmıştır. Sivas Kültür merkezinde yapılmıştır.

Sonuncu bayram uluslararası nitelikte yapılmıştır ve bayrama 24 şair katılmıştır. Söz konusu şairlerin başlıcası şunlardır:

Sivas'tan katılanlar:

Celalettin Tokmak, Cemal Özcan, Derdiyar, Efsanî, Erkanî, Halil Topçu, Murat Kavas, Mustafa Gülüm, Ozan Caner, Özlemî, Tevfik Keneş, Zeki Hayaloğlu.

Sivas Dışından katılanlar:

Abdullah Gizlice (Osmaniye), Ahmet Rıza Telafer (Irak), Bayram Denizoğlu (Ardahan), Behramî (Ankara), Devaî (Tarsus), Gülçınar (Ankara), İlgar Çiftçioğlu (Kars), Mevlüt Mertoğlu (Erzurum), Ozan Nihat (Denizli), Rahim Sağlam (Erzurum), Rami Maragalı (İran)Şahbas (Gürcistan), Türebî (Bursa).

Bayramda her âşık şiirini okumuş, hikâyeli türküler icra etmişler, karşılaşmalar yaparak güçlerini gösterme imkânı bulabilmişlerdir. Bayram 24 Eylül gecesi sona ermiştir.

Program bittikten sonra âşıkların bir kısmı memleketlerine gitmek üzere ikamet ettikleri yerlerden ayrılmışlardır. Denizli'den bayrama katılan Ozan Nihat'ın, saat 23.30 sularında Sivas Oto Garında kalp krizi geçirmesi sonucu kalbi durmuştur. Hemen yakındaki hastaneye kaldırılan Ozan Nihat'a nöbetçi doktor tarafından 8 dakika kalp masajı yapılmıştır. Doktor artık masajdan tam vazgeçeceği zaman Ozan Nihat'ın kalbi çalışmıştır. Daha sonra Devlet Hastanesinden Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine kaldırılmış ve Ozan Nihat bu hastanenin kardiyoloji servisinde 16 gün tedavi altına alınmış ve 11 Ekim 2012 günü taburcu edilmiştir.

Benim Ozan Nihat'ın hastalanmasından ertesi gün yani 25 Eylülde haberim oldu. Derhal hastaneye gittim. Hakkında bana, hiç de iyi olmayan bilgiler verdiler. Bunu alt kata indiğimde gördüğüm Âşık Ayten Gülçınar, Âşık Bayram Denizoğlu ve Âşık Behram Aktemur'a da naklettim. Benden ümitle iyi haber bekleyen âşıkların canı sıkıldı, ağlamaklı oldular. Çaresizlik içinde sadece Ozan Nihat'ın sağlığına kavuşması için sadece dua edebildiler. O arada ben; bu dünyaya gitmek için geldiğimizi, kalmanın mümkün olmadığını, metanetli olmamız gerektiğini söyledim ve birden aklıma onlara ayak vermek geldi. Onlara; "... ölmek mümkün değil" diye bir ayak verdim. O sırada duygusallığın doruğunda olan her üç âşık divanî tarzda dörtlükler söylemeye başladılar. Ben bunları yazmalarını istedim ve 25 Eylül 2012 günü aşağıdaki şiirler vücuda geldi. Âşıklar verdiğim ayakla şunları söylüyorlardı:

Behram Aktemur¹

İnsan isek Hakk'a nazar kılmamak mümkün değil
Yaşadığın tatlı candan yılmamak mümkün değil
Dört kitabı hak gönderdi yüce Mevlâ'm bizlere
Kuran'a tabi olup da kalmamak mümkün değil

Yapmacıktan vazgeçelim yönelelim özlere
İnanalım güvenelim gerçek olan sözlere
Mevlâ'm Nihat Hoca'mızı geri verdi bizlere
Bu duruma bayram edip gülmek mümkün değil

BEHRAM der yalan dünyada insanlar beşer şaşar
Kimi sadık yâri bulur kimi kötüye düşer
İki gönül bir olunca nice dağları aşar
Aşk ile tüm engelleri silmemek mümkün değil
25.09.2012

Bayram Denizoğlu²

Bu dünyaya gelen insan ölmek mümkün değil
Alın yazısı yerini bulmamak mümkün değil
Gelin gider bu faniye hiç kimse baki değil
Azrail'den ölüm sözü almamak mümkün değil

Ömrü biten bu dünyadan bir bir çağrılır gider
Ana baba çoluk çocuk bir bir dağılır gider
Azgın deryalar içinde hepsi boğulur gider
Kaptansız ecel bahrine dalmamak mümkün değil

DENİZOĞLU perişandır çektiği yarayınan
Hak yazısı bozulamaz alınmaz parayınan
Herkes bu çarka düşecek dolanır sırayınan
Ölüm gelip kapısını çalmamak mümkün değil

¹ Asıl adı Behram Aktemur olan Behramî, 1956 yılında Çıldır'ın Yıldırımtepe köyünde doğmuştur. 1980'de Ankara'ya yerleşmiştir.

Doğuştan görme engelli olduğundan okula gidememiştir. Saza 1974 yılında başlamıştır. Şiir vadesinde ilerlemesinde *Doğanşehirli Hanefi Ünver'in büyük rolü olmuştur. Yurdun muhtelif bölgelerinde düzenlenen pek çok âşık programına katılmış, başarılar elde etmiştir. 3 albüm ve 2003'te yayımladığı "Türkülerde Buldum Kendimi"* adlı bir kitabı vardır.

² 1958 yılında Çıldır'ın Gülyüzü köyünde dünyaya gelmiştir. Yetişmesinde babası Durmuş Denizoğlu'nun büyük payı vardır. Kars'taki Murat Çobanoğlu'nun âşık kahvesinde devamlı saz çalıp, türkü söylemiş, önde gelen âşıklarla karşılaşmalar yapmıştır. 1976'da İstanbul'a yerleşmiş, çok sayıda festivale katılmış, sanatını başarıyla icra etmiştir. Ustalardan öğrendiği pek çok halk hikâyesi vardır ve kendisi de hikâyeler tasnif etmiştir.

Ayten Gülçınar³

Şu dünyanın çilesiyle dolmamak mümkün değil
Can taşıyan yara alır bilmemek mümkün değil
Kuş misali ruh kafeste vade vakit dolunca
Bedenden azat eyleyip salmamak mümkün değil

Ömür dedikleri çarkın yetişilmez hızı var
Çilesi gayet çok olur bir tadımlık hazı var
Her kışın bir baharı var her yazın bir güzü var
Doğup yeşerip açıp da solmamak mümkün değil

GÜLÇINAR'ım eser gider yel gibi ömrün çağı
Cümle canlıya takılır mutlak ecelin ağı
Nice han nice sultanın viran olmuş otağı
Gidenlere bakıp ibret almamak mümkün değil

25.09.2012

10 Ekim 2012 Çarşamba günü yine ziyaretine gittiğim Ozan Nihat'a yukarıdaki durumu izah ettim. Çok memnun oldu. Kendisini iyi hissediyorsa, yeniden hayata dönmüş birisi olarak kendisinin de duygularını dile getireceği bir şiir yazmasını rica ettim. Memnuniyetle kabul etti. O gece telefonum çaldı ve üç dörtlük halinde kendisinin bir şiir yazdığını söyledi ve telefonda okudu. Ertesi günü yani 12 Ekim'de tabucu oldu. Sabahleyin yanına uğradım, gözlerinin içi gülüyordu ve gece yazdığı şiiri coşku ile bana verdi. Ozan Nihat'ın da aynı ayakla yazdığı şiiri aşağıya kaydediyorum. Burada kaydettiğim dört şiiri âşık edebiyatımıza armağan ediyorum.

Ozan Nihat⁴

³ 1960 yılında Şarkışla'nın Çanakçı köyünde doğmuştur. Asıl adı Ayten Çınar'dır. Musa ve Nuriye'nin kızıdır. 12 çocuklu bir ailenin kızıdır. İlk ve ortaokulu Niğde'de okumuştur. Orta 2. sınıftan ayrılmıştır. Henüz on üç yaşındayken köylüsü Seyit Ahmet Gencer'le evlendirilmiştir. Yedi yıl Seyit Ahmet'le evli kalan Ayten'in bu evlilikten iki çocuğu (Fahrettin, Gökhan) olmuştur. Geçimsizlik sebebiyle yedi yıl sonra eşinden ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır. 1981 yılında bir fabrikada işe giren Ayten çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 2004'te SSK'dan emekli olmuştur. 1984'ten beri Ankara'da yaşamaktadır. Şiir yazmaya 15-16 yaşlarında başlamıştır. Sazı 25 yaşında iken kendi kendine öğrenmiştir. İrticali de olan Gülçınar'ın *Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun* (Ankara, 2002) ve *Gözyaşından Kızılırmak Beslenir* (Ankara, 2008) adlı iki şiiri kitabı vardır. Şiir tekniği güçlüdür. *Kan kusturdun Vicdansız* ve *Elden Ellere* adında iki kaseti bulunmaktadır. 500'den fazla şiiri vardır. Şiirlerinde insan sevgisi ve toplumsal konular ağırlıktadır.

⁴ Asıl adı Nihat Sönmez olup 1950 yılında Acıpayam'ın ilçesinin Gölcük beldesinde doğmuştur. İlkokulu köyünde, ortaokul ve liseyi Acıpayam'da okumuştur. 1973'te Almanya'ya gitmiş, geçimini orada aramıştır. 1987'de Türkiye'ye yerleşmiştir. Saç çalmaya 17 yaşında başlamıştır. Babası da iyi saz ustasıdır.

1977 yılında Âşık Reyhanî ile karşılaşmış, şiir vadisinde ilerlemeye başlamıştır. Ayrıca Ozan Arif'in de şairliğini geliştirmesinde rolü olmuştur. İlk şiirlerinde *Mahmutoğlu* mahlasını kullanmıştır. Âşıklık geleneğinin Avrupa'daki temsilcisi hüviyetiyle Bata Almanya olmak üzere Avrupa'nın pek çok ülkesinde sayısız konserler vermiştir. Katıldığı yarışmalarda pek çok başarı ödülü kazanmıştır. 6 adet albümü olan Ozan Nihat, 2012 yılında ""şte Ben Yarenler" adında 336 sayfalık bir şiir kitabı çıkarmıştır.

İnsanız hayattan ibret almamak mümkün değil
Zaman zaman da gaflete dalmamak mümkün değil
Ta doğuştan çıkmışız biz uzun zorlu bir yola
Bazen tökezleyip yolda kalmamak mümkün değil

Hayatımız rengârenktir karamız akımız var
Birer canlı varlığız biz gövdemiz kökümüz var
Her birimiz bir çiçeğiz rengimiz kokumuz var
Zaman gelir mevsim solar solmamak mümkün değil

OZAN NİHAT dertler ile eğilir bükülürsün
Sonbaharda gazel gibi yerlere dökülürsün
Kalbine bir kriz gelir devrilir yıkılırsın
Nihayet bir bahaneyle ölmek mümkün değil

10.10.2012

Dört âşığımıza da Allah'tan sağlıklı ve uzun ömür diliyorum.

- MÜMKÜN DEĞİL -

İnsan, hayattan ibret almamak mümkün değil.
Zaman zaman da gaflete dalmamak mümkün değil.
Ta doğuştan çıkmışız bir uzun, zorlu bir yola.
Bazen tökezleyip, yolda kalmamak mümkün değil.

X X X X X
Hayatımız rengarenktir, karamız akımız var.
Biren canlı varlığımız bir, gövdemiz kökümüz var.
Her birimiz bir çiçektiz, rengimiz kokumuz var.
Zaman gelir, mevsim dolar, solmamak mümkün değil.

X X X X X
OZAN NİHAZ deatlarla, eğilir bükülürsün
Sonbaharda gazel gibi yerlene dökülürsün.
Kalbine bir kriz gelir, devrilir yıkılırsın.
Nihayet bir bahaneyle ölmek mümkün değil

Ozan Nihaz

Sivas, C.ü. Kalyan
10.10.2012

Can Dost, güzel insan, Gönü adamı,
Mütevazî Jâren, Adam gibi Adam

DOĞAN KAYA Hoca'mıza acizane bu günün
hatırası olarak takdim ediyorum.
Saygı, sevgi, ve selamlarımla efendimim -

Ozan Nihaz

(Not: Bu Divan aygığını, akşamüzeri,
Doğan Hoca'nın kendisi verdi →